

Verslag European Young Heritage Professionals Forum – Zadar, 2019

Uitwisseling en samenwerking: de ingrediënten om uitdagingen in het erfgoedveld aan te gaan

Op zondag 19 mei 2019 maakten 28 deelnemers uit 28 Europese landen met elkaar kennis. Het European Young Heritage Professionals Forum was begonnen. Het Forum werd georganiseerd door UNESCO en de Europese Unie, als onderdeel van het educatieve project 'Engaging Youth for an Inclusive and Sustainable Europe' en als vervolg op het Europese Erfgoedjaar 2018. Gesteund door de UNESCO-commissie van Kroatië en het ministerie van Cultuur van Kroatië vond het Forum plaats in Zadar. Het programma werd mede-ontwikkeld en begeleid door de NGO Diadrisis.

Erfgoed Jong!

De 28 deelnemers hadden wisselende achtergronden, van architect en conservator tot mensen die ambachten borgen of een educatieve achtergrond hadden. Alle deelnemers waren in hun werk bezig met het beschermen of borgen van erfgoed, maar elk met een andere focus of methodiek. Nieuwe ideeën en manieren van werken werden doorlopend uitgewisseld en in een meer gestructureerde vorm doorgegeven. In *project laboratory's* werden in kleine groepjes de projecten besproken die men in het thuisland wilde opzetten of verder uitvoeren. Doordat iedereen vanuit zijn of haar eigen perspectief keek naar het project, zonder de hele context te weten waarin het project was ontstaan, kon er vrij gebrainstormd en uitgewisseld worden. Vanuit Nederland werd natuurlijk ook een project gepresenteerd: het landelijke netwerk Erfgoed Jong!. Hoe zet je een netwerk op voor jonge mensen om hen een grotere stem te geven in de erfgoedsector? Hoe geef je dat vorm en wat heb je daarvoor nodig?



Plannen voor de toekomst

Uit de projectbespreking kwam naar voren dat het belangrijk is om een meerjarenplan en managementplan te hebben. Deze twee punten kwamen in een andere context nog vaker naar voren. Wanneer je het hebt over het beschermen of borgen van (immaterieel) erfgoed, is een goede basis met een plan voor de toekomst noodzakelijk. Dat dit geldt voor zowel werken met materieel als immaterieel erfgoed, bleek uit verdiepingen in de Werelderfgoed Conventie (1972) en de Conventie inzake Bescherming van Immaterieel Cultureel Erfgoed (2003). De conventies werden toegelicht door

Ines Yousfi en Helena Drobna, die beiden werken bij het UNESCO secretariaat in Parijs. Bij beide conventies wordt verwacht dat er een *conservation plan* of *safeguardings plan* wordt geschreven, waarin de uitdagingen worden benoemd waar de komende tijd aan gewerkt moet worden. Een plaatsing op ofwel de Werelderfgoedlijst of Representatieve lijst van Immaterieel Erfgoed betekent dus werken aan een toekomst!

Praktijkvoorbeelden

Aan de hand van twee casussen werden de overeenkomsten en verschillen in de werkwijze met materieel en immaterieel erfgoed verder verkend. De Venetiaanse verdedigingswerken van de stad Zadar zijn een stille getuige van de vele machtswisselingen in Kroatië. De eerste muren stammen uit de Romeinse tijd en werden verder ontwikkeld tot de vernuftige verdedigingsmuren die de Venetianen gebruikten tegen de dreiging van het Ottomaanse Rijk. De verdedigingswerken vormen het hart van de stad en zijn dan ook belangrijk voor de inwoners van de stad. Maar hoe kan je rekening houden met deze inwoners in het *conservation plan*? Welke rol speelt dit erfgoed in de stad? Hoe ga je om met toerisme in de stad, dat zowel een grote bron van inkomsten is, maar tegelijk een stad onleefbaar kan maken en het erfgoed kan beschadigen?



De menselijke factor van erfgoed kwam onmiskenbaar naar voren in de tweede casus: *the dry stone walling*. Deze vorm van immaterieel erfgoed wordt in veel mediterrane landen beoefend en is kenmerkend voor het Kroatische landschap. De organisatie *Dragodid* gaf de hele groep een workshop in de techniek van het bouwen van stenen muren, om zelf te ervaren hoe het voelt om immaterieel erfgoed te beoefenen. Bijgestaan door ervaren stapelaars van de stenen die in de hele omgeving te vinden zijn, ontstonden er enkele meters nieuwe muren. Het besef kwam snel dat het leren van de techniek en het doorgeven van de kennis essentieel zijn om de muren in de toekomst ook nog te kunnen bouwen. Maar hoe maak je de lokale bevolking bewust van het belang van de toekomst van *dry stone walling*?



Uit beide casussen bleek dat participatie van gemeenschappen of lokale bevolking sterk gewenst is en in het geval van borgen van immaterieel erfgoed noodzakelijk. Maar hoe werk je samen met gemeenschappen? En hoe werk je aan bewustwording? De jonge professionals concludeerden dat verdere verkenning hoe experts op het gebied van materieel en immaterieel erfgoed meer samen zouden kunnen werken erg nuttig is. Beide conventies bieden handvatten om erfgoed een toekomst te geven en een uitwisseling van methodieken zou versterkend kunnen werken.

Emotie

Erfgoed kan verschillende waarden hebben. De historische waarde en culturele waarde worden vaak als vanzelfsprekend genoemd, maar sociale waarde en commerciële waarde al veel minder. Dat de sociale waarde van erfgoed niet onderschat moet worden, liet Sjoerd van der Linde van Studio Louter zien in zijn presentatie met onder andere voorbeelden hoe werelderfgoed betekenis heeft voor mensen. In de workshop die hierop volgde, werden we geïntroduceerd met de methode 'Emotion Design'. De gedachte achter de methode is dat wanneer je een boodschap wilt overbrengen, je een overkoepelend genre met een emotie eraan moet verbinden. Wat wil je dat je bezoekers mee naar huis nemen? Wanneer je mensen bewust wilt maken van materieel of immaterieel erfgoed kan je deze methode toepassen. Om 'Emotion Design' meteen in de praktijk toe te passen, zijn er vier bewustwordingsactiviteiten ontwikkeld en uitgevoerd in de binnenstad van Zadar. Twee activiteiten richtten zich op de Venetiaanse verdedigingswerken en de twee anderen op de stapelmuren. Emotie was het sleutelwoord, dus alle activiteiten zochten naar manieren om mensen te laten nadenken over hun persoonlijke betrokkenheid bij de twee verschillende vormen van erfgoed: van het schrijven van herinneringen op stenen tot het bouwen van een eigen stapelmuur van kartonnen dozen.



Afsluiting en vervolg

Aan het eind van de week werd de balans opgemaakt. De eerste conclusie was snel getrokken: door ervaringen uit te wisselen met mensen met verschillende achtergronden kan je innovatieve oplossingen bedenken voor gedeelde uitdagingen. Niet alleen is de interdisciplinariteit een sterk punt, maar ook de veelheid aan verschillende vormen van erfgoed is een rijkdom. De verschillende vormen van erfgoed en manieren waarop er gewerkt wordt, zouden meer verbonden met elkaar kunnen worden. Zeker op het gebied van werelderfgoed en levend erfgoed valt veel te winnen. Tot slot vergt het borgen en beschermen van materieel en immaterieel erfgoed een actieve samenwerking en participatie van gemeenschappen. In dit alles is echter een lange termijn visie en een strategisch plan nodig om tot de resultaten te komen die je wilt bereiken.

Het uitwisselen van gedachten werd zo waardevol gevonden, dat er plannen werden gesmeed voor een vervolg op dit Forum. Het onderstreept weer eens de krachten van een dergelijk netwerk: de internationale uitwisseling en de interdisciplinaire samenwerking. *Togther for heritage!*

